28/09/2019

Αρχιεπίσκοπος Χρύσανθος: Ο μεγάλος Ιεράρχης από τον Πόντο

/ Ορθόδοξες Προβολές

Μια από τις μεγάλες ηγετικές προσωπικότητες –όχι μόνο ιερατικές– που ανέδειξε ο ελληνισμός ήταν ο τελευταίος Μητροπολίτης Τραπεζούντος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρύσανθος, κατά κόσμον Χαρίλαος Φιλιππίδης.

Ήταν ο ιεράρχης που στις πολύ δύσκολες στιγμές του ποντιακού ελληνισμού, αλλά αργότερα και του ελλαδικού ελληνισμού, στάθηκε όρθιος. Καθοδήγησε με ευφυΐα, σθένος, διορατικότητα και διπλωματικότητα τον ποντιακό ελληνισμό του Ανατολικού Πόντου.

Πρόεδρος της Προσωρινής Κυβέρνησης της Τραπεζούντας, όταν το 1916 εισήλθαν τα ρωσικά στρατεύματα στην πόλη, χειρίστηκε με μετριοπάθεια τους μουσουλμάνους κατοίκους, κάτι το οποίο βοήθησε αργότερα και τον ίδιο και τον ποντιακό λαό, όταν, μετά την αποχώρηση των Ρώσων, επέστρεψαν τα τουρκικά στρατεύματα.

Ο Χαρίλαος Φιλιππίδης γεννήθηκε το 1881 στη Γρατινή Κομοτηνής όπου και έλαβε τα πρώτα εγκύκλια γράμματα. Το 1897 εισήχθη στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του χειροτονήθηκε διάκονος στον ναό της Σχολής,

λαμβάνοντας το όνομα Χρύσανθος.

Πήγε στην Τραπεζούντα όπου άρχισε την υπηρεσία του ως ιεροκήρυκας και καθηγητής στο Φροντιστήριο της πόλης. Παρέμεινε στη θέση του μέχρι το 1907, οπότε με τις ευλογίες του μητροπολίτη και την οικονομική αρωγή εύπορων Ποντίων πήγε για σπουδές σε ευρωπαϊκές πόλεις, στη Λειψία της Γερμανίας αρχικά και στη Λωζάννη της Ελβετίας στη συνέχεια.

Επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη όπου ο Πατριάρχης Ιωακείμ Γ΄ του ανέθεσε τη διεύθυνση και αρχισυνταξία του επίσημου πατριαρχικού οργάνου *Εκκλησιαστική Αλήθεια*.

Γνωρίστηκε με τον Ίωνα Δραγούμη και με τον στενό συνεργάτη του Αθανάσιο Σουλιώτη-Νικολαΐδη, με τους οποίους και ανέπτυξε μεγάλη φιλία. Επηρεάστηκε επίσης από τις ελληνοκεντρικές ιδέες του Περικλή Γιαννόπουλου.

Στις 18 Μαΐου του 1913 ο Χρύσανθος εκλέγεται Μητροπολίτης Τραπεζούντος επί της Πατριαρχίας του Γερμανού Ε΄ (1913-1918). Η ενθρόνισή του συμπίπτει με δραματικά γεγονότα που οδήγησαν στη Γενοκτονία του ποντιακού ελληνισμού.

Image not found or type unknown

Όπως προαναφέρθηκε, στις 3 Απριλίου 1916 δέχεται τον ρωσικό στρατό στην Τραπεζούντα και χειρίζεται με ηπιότητα και μετριοπάθεια τους μουσουλμάνους κατοίκους της πόλης και της περιοχής. Πέρα από τον εθνικό και ιεραρχικό του ρόλο στον Πόντο, υπηρετεί ευρύτερα την Εκκλησία σε διεθνείς αποστολές. Επισκέπτεται το Λονδίνο, το Παρίσι και το Σαν Ρέμο συζητώντας με τους ευρωπαίους ηγέτες θέματα της Εκκλησίας, αλλά και των Ρωμιών της Μικράς Ασίας.

Το 1919 παρευρίσκεται στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης στο Παρίσι, μαζί με μια αντιπροσωπεία Ποντίων, προωθώντας την ιδέα για τη δημιουργία Ανεξάρτητου Ποντιακού Κράτους, καταθέτοντας μάλιστα και Υπόμνημα με ημερομηνία 2 Μαΐου 1919. Η προσπάθεια δεν τελεσφόρησε.

Η Μικρασιατική Καταστροφή τον βρίσκει πρόσφυγα στην Αθήνα. Είχε καταδικαστεί νωρίτερα ερήμην σε θάνατο από δικαστήριο της Αμάσειας. Μακριά από τον Πόντο πλέον, αλλά κοντά στους Ποντίους και την ποντιακή ψυχή. Με δική του πρωτοβουλία ιδρύθηκε το 1927 η Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, η οποία έπαιξε σημαντικότατο ρόλο στη συγγραφή και διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς

του ποντιακού ελληνισμού. Ήταν ο πρώτος πρόεδρός της και πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες, τόσο συγγράφοντας ο ίδιος όσο και συγκεντρώνοντας το πλούσιο υλικό που κατέθεταν οι Πόντιοι της πρώτης γενιάς.

Το 1926 ο Χρύσανθος στέλνεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Αλβανία για να διευθετήσει το θέμα της αναγνώρισης της Αλβανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το 1928 και το 1930 επισκέπτεται το Άγιον Όρος για το θέμα της συγκρότησης της Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Το 1929 μεταβαίνει στο Βελιγράδι, τη Σόφια και το Βουκουρέστι για την ενημέρωση των Εκκλησιών αυτών σχετικά με το θέμα της Εκκλησίας της Αλβανίας.

Το 1931 επισκέπτεται τη Συρία και το Πατριαρχείο Αντιοχείας, και μαζί με τους Πατριάρχες Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων διευθετούν το θέμα που είχε προκύψει εκεί σχετικά με την αναγνώριση του Πατριάρχη Αντιοχείας Αλεξάνδρου Γ΄, ενώ την ίδια χρονιά πηγαίνει και την Κύπρο. Ο λόγος είναι ότι οι αγγλικές αρχές είχαν εξορίσει τους μητροπολίτες Κιτίου Νικόδημο και Κυρηνείας Μακάριο.

Το 1937 αναγορεύεται επίτιμος διδάκτωρ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και στις 13 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου εκλέγεται Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, μετά από περιπετειώδη εκλογή με ανθυποψήφιο τον μητροπολίτη Κορινθίας Δαμασκηνό. Η αντιπαράθεση με τον Δαμασκηνό ήταν μακρόχρονη και δίχασε, τότε, την Εκκλησία.

Ως αρχιεπίσκοπος αναδεικνύει και πάλι τα ηγετικά του προσόντα. Κατά την ιταλική επίθεση στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, σε διάγγελμά του προς το λαό, αναφέρει τα εξής: «Η Εκκλησία ευλογεί τα όπλα τα ιερά και πέποιθεν ότι όλα τα τέκνα της Πατρίδος, ευπειθή εις το κέλευσμα αυτής και του Θεού, θα σπεύσωσιν εν μια ψυχή και καρδία να αγωνισθώσιν υπέρ βωμών και εστιών και της ελευθερίας και της τιμής και θα συνεχίσωσιν ούτως την απ’ αιώνων πολλών αδιάκοπον σειράν των τιμίων και ενδόξων αγώνων και θα προτιμήσωσι τον ωραίον θάνατον από την άσχημην ζωήν της δουλείας…».

Αρνείται να αναγνωρίσει τις γερμανικές αρχές κατοχής, δηλώνοντας: «Οι Έλληνες Ιεράρχες δεν παραδίδουν τας πόλεις εις τον εχθρόν, αλλά καθήκον των είναι να εργασθούν για την απελευθέρωσιν αυτών».

Αρνείται να μεταβεί στο ναό για δοξολογία λέγοντας: «Δοξολογία δεν έχει θέσιν επί τη υποδουλώσει της Πατρίδος μας. Η ώρα της Δοξολογίας θα είναι άλλη». Αρνείται, επίσης, να ορκίσει την κυβέρνηση Τσολάκογλου ξεκαθαρίζοντας: «Δεν μπορώ να ορκίσω Κυβέρνησιν προβληθείσαν υπό του εχθρού. Ημείς γνωρίζωμεν ότι τας Κυβερνήσεις ορίζει ο λαός και ο Βασιλεύς. Εδώ τώρα, ούτε ο λαός εψήφισεν

την Κυβέρνησιν ούτε ο Βασιλεύς την όρισεν».

Μετά και από αυτό, παύεται από το θρόνο του στις 2 Ιουλίου του 1941. Αποσύρεται στο σπίτι του στην Κυψέλη παρακολουθώντας τα γεγονότα, ενώ συγχρόνως λειτουργεί και παράνομο ραδιοφωνικό σταθμό.

Ο Χρύσανθος εκοιμήθη σε ηλικία 68 χρονών στις **28 Σεπτεμβρίου 1949**. Στην κηδεία του, που έγινε στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, του απεδόθησαν τιμές πρωθυπουργού εν ενεργεία. Η ταφή του έγινε στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών. Το 1991 τα οστά του μεταφέρθηκαν στη Νέα Ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά στο Βέρμιο.